

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Інститут управління, технологій та права
Факультет управління і технологій
Кафедра бізнес-логістики та транспортних технологій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Інституту управління, технологій та права
О.В. Зорька
« 28 » _____ 2021 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 27 «Транспорт»
спеціальності 275 «Транспортні технології (за видами)»
освітньо-професійна програма «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)»

2021 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Державним університетом
інфраструктури та технологій.

Розробник:
ст. викладач кафедри БЛТТ Шкурко Є.Л.

Обговорено та рекомендовано до затвердження науково-методичною радою
факультету Управління і технологій
«30» серпня 2021 року, протокол №1

Наскрізну програму практики розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
бізнес-логістики та транспортних технологій

Протокол №1, від «27» серпня 2021 року

Завідувач кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій

к.е.н., доц.

О.І. Петренко

Загальні положення щодо організації і проведення практики

Наскрізна програма практики розроблена на весь період навчання (з першого до випускного курсу) студентів зі ОПП 275 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)» першого (бакалаврського) рівня освіти згідно з навчальним планом, затвердженим Вченою радою ДУІТ.

Програма складена у відповідності до Закону України «Про вищу освіту», Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93, Методичних рекомендацій по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджених наказом Міністерства освіти України від 14.02.1996 р. № 31-5/97, Положення про порядок проведення практики студентів ДУІТ.

Дана програма містить усі назви практик для здобувачів, починаючи з першого курсу і закінчуючи випускним. Вона відображає особливості практики для здобувачів Університету, які спеціалізуються в галузі знань 27 «Транспорт» та навчаються на денній і заочній формах, а також для тих, які мають після закінчення коледжу скорочений термін навчання.

Згідно навчального плану передбачено проведення навчальної (1 курс) технологічної (2 курс), виробничої (3 курс), переддипломної (4 курс) практики, загальний обсяг годин становить 390 (13 кредитів); для здобувачів, що мають після закінчення коледжів скорочений термін навчання, загальний обсяг годин становить 210 (7 кредитів). Місцем проведення навчальної, технологічної, виробничої та переддипломної практик є Міністерство інфраструктури України, морські та річкові порти, транспортні, логістичні, експедиторські та стивідорні підприємства.

Детальне описання кожної окремої практики, передбаченої навчальним планом ОПП 275 «Транспортні технології (на морському та

річковому транспорт)» містять окремі програми практик для кожного курсу та виду практики.

Мета та завдання практики

Метою є оволодіння здобувачами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання практики – набуття вміння адаптації теоретичних положень, методичного інструментарію, передового досвіду підприємництва до умов діяльності конкретного підприємства; закріплення практичних навичок проведення економічного дослідження, формування його інформаційного, правового та методичного забезпечення, виходячи із суті проблем, що вирішуються, та обмежень, пов'язаних з діяльністю конкретного підприємства; впровадження розроблених рекомендацій та пропозицій у практичну діяльність підприємства.

Під час практики, в залежності від того, на якому підприємстві здобувач проходить практику, він повинен досліджувати різні питання.

При проходженні практики на промисловому підприємстві:

- характеристика підприємства або його ділянки з точки зору вантажних перевезень (вид підприємства, зв'язок вантажопотоків із виробництвом, види зовнішнього та внутрішнього транспорту тощо);
- вид, характеристика та класифікація основних вантажів, що переробляються на підприємстві;
- характеристика пунктів відправлення та приймання вантажів;
- розмір партій вантажів, що прибувають або відправляються (за даними статистичних спостережень);

- режим надходження або відправлення вантажів (інтервали прибуття або відправлення, коефіцієнти нерівномірності, максимальне надходження або відправлення за добу, зміну тощо); ці відомості встановлюються шляхом збору та обробки статистичних даних;

- умови накопичення та зберігання вантажів;
- вид та характеристика транспортних засобів для перевезення вантажів;
- вантажні фронти та засоби вантажопереробки;
- технологія та організація існуючої системи зовнішніх та внутрішніх перевезень на підприємстві;

- характеристика парку транспортних засобів підприємства;
- організація комерційної роботи на підприємстві;
- річні загальні і питомі витрати на перевезення;
- основні техніко-економічні показники процесу перевезень та вантажопереробки;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

При проходженні практики на транспортному підприємстві:

- характеристика та організаційна структура транспортного підприємства в цілому;

- структура і функції відділу експлуатації транспортного підприємства;
- технічна база та умови проведення технічного обслуговування та ремонту рухомого складу для організації перевезень вантажів;

- техніко-експлуатаційна характеристика парку рухомого складу для організації вантажних перевезень;

- відомості про основних клієнтів підприємства;
- характеристика пунктів відправлення та пунктів призначення вантажів;
- документообіг при виконанні вантажних перевезень;
- характеристика та визначення розмірів вантажопотоків;
- характеристика основних маршрутів перевезення вантажів;
- умови та особливості перевезень вантажів;
- розрахунок обсягів перевезень;

- основи розрахунку собівартості перевезення вантажів;
- методи визначення витрат на перевезення та розміру доходів транспортного підприємства;
- стан комерційної та транспортно-експедиторської роботи;
- основні техніко-економічні показники організації перевезень вантажів для даного підприємства;
- річні загальні та питомі витрати на перевезення;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

При проходженні практики у пункті перевалки вантажів:

- характеристика пункту перевалки (порту, вантажного двору);
- характеристика розвитку колійного господарства порту (вантажного двору);
- характеристика та спеціалізація вантажних фронтів;
- вид, характеристика та класифікація основних вантажів, що переробляються у пункті перевалки;
- організація обробки суден, вагонів, автомобільного транспорту у пункті перевалки;
- розмір партій вантажів, що прибувають або відправляються (за даними статистичних спостережень);
- режим надходження або відправлення вантажів (інтервали прибуття або відправлення, коефіцієнти нерівномірності, максимальне надходження або відправлення за певний період часу тощо);
- умови накопичення, зберігання та транспортування вантажів;
- технологія та організація вантажопереробки вантажів;
- документообіг при прийманні та відправленні вантажів;
- організація передачі вантажів з одного виду транспорту на іншій;
- вид та характеристика транспортних засобів для перевезення певних вантажів;
- вантажні фронти та засоби вантажопереробки пункту перевалки;
- організація комерційної роботи у пункті перевалки;

- річні загальні і питомі витрати на переробку вантажів;
- основні техніко-економічні показники процесу перевезень та вантажопереробки;
- стан охорони праці та навколишнього середовища на підприємстві.

Планування та організація практичної підготовки здобувачів дозволяє:

- закріпити і доповнити теоретичні знання здобувачів, отримані при вивченні фундаментальних та фахових дисциплін;
- набути певного досвіду по збиранню, обробці та аналізу статистичних матеріалів, фінансових звітів для проведення студентської науково-дослідної роботи, а також виконання курсових робіт з дисципліни «Організація роботи флоту та портів», «Логістика» та написанні випускної бакалаврської роботи.
- реалізовувати цілісність підготовки спеціалістів для виконання основних професійних функцій.

Переддипломна практика передуює написанню випускної бакалаврської роботи РВО – першого (бакалаврського). Тому закріплення здобувачів за певною базою практики повинно здійснюватися відповідно до тематики випускних бакалаврських робіт з урахуванням особливостей об'єкта та предмета дослідження. Це дасть змогу здобувачам зосередити увагу на всебічному вивченні досвіду роботи підприємства та використовувати зібрані матеріали для написання випускної бакалаврської роботи.

Практика покликана сприяти адаптації молодого фахівця – інженера з транспорту до застосування теоретичних знань у реальних умовах. У період практики здобувачів закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок, професійних якостей особистості фахівця. Від ступеня успішності на цьому етапі залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Організація і керівництво практикою

Відповідно до виду призначаються бази проходження практики, якими для здобувачів факультету управління і технологій ОПІ «Транспортні технології» можуть бути:

- підприємства та інші суб'єкти господарювання будь-яких форм власності та організаційно-правового статусу;
- транспортні підприємства;
- логістичні підприємства;
- органи державної влади (Міністерство інфраструктури України, Департамент річкового та морського транспорту тощо);
- морські та річкові порти;
- інші організації, в яких здобувач зможе закріпити на практиці отримані ним теоретичні знання з фінансових дисциплін.

Згідно наказу, здобувачі отримують направлення на практику. Кафедра «Бізнес-логістики та транспортних технологій» до початку практики проводить установчу конференцію (збори) студентів-практикантів і викладачів, які керують практикою. На конференції здобувачі ознайомлюються з основними вимогами до проходження практики і оформлення звітних документів, отримують загальні та індивідуальні завдання на практику, визначають коло статистичних та виробничих даних, які необхідні для оформлення звіту.

Студенти-практиканти з отриманими направленнями прямують на підприємство-базу практики, де їм визначаються робочі місця, закріплюються керівники практики від підприємства.

На початку навчальної, технологічної, виробничої та переддипломної практик здобувач оформляє (при необхідності) перепустку на підприємство, проходить інструктаж з техніки безпеки. Керівник від підприємства проводить зі студентами ознайомлювальну бесіду, уточнює графік проходження практики, організовує екскурсію по підприємству. Практика здійснюється в структурних

підрозділах підприємства (установи), де практиканти знайомляться зі структурою цього підрозділу (відділу), посадовими обов'язками його співробітників.

У період практики здобувачі можуть працювати стажерами, або на штатних посадах економістів, бухгалтерів, інженерів, диспетчерів, працівників планового відділу тощо.

Під час проходження практики для здобувачів організуються екскурсії на підприємства різних видів транспорту з високим рівнем організації транспортного виробництва, економічної та фінансової роботи. Місцями проведення екскурсій можуть бути також склади, станції, портові пристані, річкові вокзали, локомотиво - або вагоноремонтні заводи тощо.

Керівництво практикою здобувачів покладається на кафедру «Бізнес-логістики та транспортних технологій» сумісно з підприємствами, установами, організаціями, де вона здійснюється.

Для кожної групи здобувачів, що направляється на місце практики, призначаються керівники практики від університету та підприємства.

Обов'язки керівника практики від університету:

- вирішення організаційних питань, надання завдання та необхідної документації для проведення практики;
- проведення консультацій з питань практики;
- розробка календарного графіку роботи здобувачів;
- контроль за здійсненням практики;
- перевірка та рецензування звітів здобувачів про виконану практику;
- участь у комісії по прийому диференційованого заліку з практики.

Перед початком практики у стінах університету проводиться попередній інструктаж здобувачів, у ході якого формуються задачі, порядок та умови проходження практики. Відбувається ознайомлення здобувачів з програмою практики, даються пояснення до програми, звертається увага на питання і завдання практики, які потребують особливої уваги у зв'язку з пройденим матеріалом, а також з урахуванням майбутніх навчальних занять у наступному

семестрі. Таким чином, забезпечується тісний зв'язок теоретичних занять з практикою.

Крім того, викладачі-керівники практики рекомендують літературу, з якою необхідно ознайомитись під час практики, наголошуючи на спеціальну літературу. Під час проведення інструктажу здобувачам видаються індивідуальні завдання, складені кафедрою у співпраці зі спеціалістами підприємства, виходячи із загальних завдань практики з урахуванням конкретних інтересів компанії, кожного здобувача в фінансовому аспекті, а також практичного досвіду підготовки фахівців. Про виконання індивідуальних завдань здобувачі звітують у кінці практики одночасно з виконанням загальної програми практики.

Викладач проводить свою роботу в тісному контакті з керівником практики від підприємства.

Керівник практики від підприємства призначається директором (головою) із складу висококваліфікованих працівників відповідних структурних підрозділів.

Керівники практики від виробництва несуть персональну відповідальність за виконання програми і календарного графіка практики здобувачів, дотримання ними внутрішнього розпорядку підприємств, виконання індивідуальних завдань. Вони зобов'язані до початку практики організувати вивчення здобувачами правил техніки безпеки і охорони праці, а також провести інструктаж по ним.

Керівники практики від підприємства зобов'язані планувати щоденну роботу здобувачів, перевіряти її виконання, допомагати здобувачам правильно виконувати усі завдання на робочих місцях; організовувати спільно з керівниками практики від інституту читання лекцій і доповідей, проведення семінарів, і консультацій провідними логістами (іншими фаховими спеціалістами) підприємства.

В обов'язки керівників практики входить також створення умов і забезпечення здобувачів необхідними матеріалами для оцінки стану та

розробки пропозицій щодо поліпшення технологічної діяльності підприємства.

Керівники практики від виробництва контролюють підготовку звітів студентами-практикантами, в кінці практики перевіряють їх та підписують особисто, складають на кожного здобувача виробничу характеристику – відгук.

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання згідно з календарним графіком.

Підсумки практики проводяться шляхом складання заліку (з диференційованою оцінкою) про проходження практики перед комісією, яка призначається завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики від вищого навчального закладу і, за можливості, від бази практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам фахові дисципліни.

Комісія приймає залік у здобувачів в останні дні її проходження у вищому навчальному закладі.

Перед заліком здобувач подає звіт по практиці, коротку характеристику, підписану керівником практики від виробництва, щоденник, робочі матеріали (форми, бланки, розрахунки тощо). На заліку враховується якість відповіді здобувача, оформлення звіту, оцінка керівника від виробництва. Після здачі заліку звіт передається на кафедру.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача за підписами членів комісії; характеризує успішність здобувача і враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Здобувач, який не виконав програму практики без поважних причин, отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку складання заліку, направляється на практику вдруге в період канікул за рахунок здобувача або відраховується з університету.

Підсумки практики розглядаються на засіданнях кафедри із заслуховуванням звітів керівників від університету.

Структура і зміст кожної практики

Практика здобувачів університету (навчальна та переддипломна) є невід'ємною складовою навчального процесу і здійснюється у відповідності з навчальними планами підготовки бакалаврів.

Практика здобувачів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра.

Згідно навчального плану, практика студентів здійснюється у наступній послідовності:

1. *Навчальна практика* здобувачів I-го курсу організовує та проводить кафедра «Бізнес-логістики та транспортних технологій», тривалість практики 2 тижні у другому семестрі, в процесі якої здобувачі мають змогу відвідати ознайомчі екскурсії до транспортних підприємств.

2. *Технологічна практика* здобувачів II-го курсу. Організовує та проводить кафедра «Бізнес-логістики та транспортних технологій», тривалість практики 2 тижні у другому семестрі, в процесі якої здобувачі вивчають особливості функціонування підприємства, здійснюють обробку статистичних даних, законодавчої бази, нормативної, фінансової та технічної документації.

3. *Виробнича практика* здобувачів III-го (I-го скороченого) курсу. Організовує та проводить кафедра «Бізнес-логістики та транспортних технологій», тривалість практики 2 тижні у шостому (другому) семестрі, в процесі якої здобувачі безпосередньо на підприємстві досліджують особливості організації виробничо-господарської та транспортної роботи, здійснюють збір та обробку первинних матеріалів, нормативної, фінансової та технічної документації.

4. *Переддипломна практика* здобувачів IV-го (II-го скороченого) курсу. Організовує та проводить кафедра «Бізнес-логістики та транспортних технологій», тривалість практики 4 тижні у восьмому (четвертому) семестрі, в процесі якої здобувачі безпосередньо на підприємстві, досліджують особливості організації виробничо-господарської та транспортної роботи, здійснюють збір та обробку первинних матеріалів, нормативної, фінансової та технічної документації для висвітлення інформації в випускній бакалаврській роботі.

Базами практик є підприємства, установи та організації різних форм власності згідно з договорами, які укладаються університетом з базами практик. Крім цього, здобувач має право самостійно обирати базу практики з числа транспортних та логістичних підприємств, транспортно-експедиторських компаній, підприємств малого та середнього бізнесу, комунальних підприємств, державних органів, підприємств портової інфраструктури тощо.

Методичне забезпечення практики

Методичне забезпечення практики здійснюється керівниками практики. Проходження практики на підприємствах відрізняється від організації навчального процесу в університеті. Під час практики лекційний процес зводиться до мінімуму (оглядова лекція, індивідуальні бесіди). Основне для здобувача – набуття практичного досвіду на базі конкретного підприємства.

У цьому зв'язку кожен студент-практикант особисто, згідно завдань програми практики, знайомиться з різноманітною нормативною, плановою, фінансово-економічною та звітною документацією. На матеріалах підприємства вивчає методику і практику управління і планування роботи підприємства, знайомиться з типовими виробничими та технічними проблемами, що виникають при взаємовідносинах з іншими економічними

суб'єктами, набуває практичних навиків управління підприємством, аналізу його фінансово-економічної діяльності, виявляє внутрішні резерви підвищення ефективності і обґрунтовує необхідність їх впровадження у виробничий процес.

Крім того, практиканти знайомляться з організацією праці на підприємстві, зі станом трудової дисципліни і заходами спрямованими на її зміцнення, вивчають організацію ресурсного забезпечення підприємства збуту вироблених товарів та надання послуг, знайомляться з порядком укладання договорів, організацією і проблемами їх виконання, аналізують конкретні ділові ситуації, пов'язані з їх виконанням. Здобувачі самостійно працюють із робітниками підприємства і, в окремих випадках, звертаються до керівника практики. Працюючи з документами, здобувач повинен робити систематизовані записи у спеціальному зошиті та щоденнику практики таким чином, щоб вони стали основою звіту по практиці. Особливу увагу здобувач приділяє збору матеріалів для виконання індивідуальних завдань, які можуть у майбутньому використовуватись при написанні курсових, дипломних та наукових робіт. Виконуючи індивідуальні завдання, необхідно звернути увагу на такі питання: необхідність вивчення проблеми (задачі), аналіз вирішення їх на даній базі практики, попередні пропозиції по вдосконаленню роботи підприємства чи його підрозділів. При проходженні практики здобувач повинен працювати з максимальною віддачою, ефективно використовувати свій робочий час.

Методи контролю

Контроль за проведенням практики має на меті виявлення недоліків та надання практичної допомоги здобувачам по виконанню програми практики. Під час проходження практики проводиться *поточний та підсумковий контроль* виконання окремих розділів і всієї програми практики. Цей контроль здійснюється керівниками практики від кафедр і баз практики, а також

періодично завідувачами профілюючих кафедр ЗВО. Контролюючі особи своєчасно вживають заходів до усунення виявлених у процесі проходження практики недоліків.

Керівники від профілюючих кафедр перевіряють організацію роботи студентів-практикантів, хід виконання програми практики, ставлення їх до роботи, дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку тощо.

Керівник практики від бази практики проводить із практикантами співбесіди, перевіряє правильність виконання індивідуальних завдань та доручень, підготовку усіх необхідних документів (див. таблицю 1), ведення щоденника, звіту за результатами практики.

Таблиця 1 – Структура звітних матеріалів видів практики

Вид практики	Звітна документація з проходження практики
Навчальна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наказ про зарахування здобувача на практику та призначення керівника від університету. 2. Щоденник проходження практики. 3. Відгук керівника практики від ЗВО. 4. Звіт про навчальну практику.
Технологічна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наказ про зарахування здобувача на практику та призначення керівника від університету. 2. Щоденник проходження практики. 3. Відгук керівника практики від ЗВО. 4. Звіт про технологічну практику.
Виробнича	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наказ про зарахування здобувача на практику та призначення керівника від університету. 2. Відгук керівника практики від бази ЗВО. 3. Характеристика керівника бази практики на студента – практиканта, завірену печаткою. 4. Щоденник проходження практики. 5. Звіт про виробничу практику.
Переддипломна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наказ про зарахування здобувача на практику та призначення керівника від університету. 2. Відгук керівника практики від бази ЗВО. 3. Характеристика керівника бази практики на студента – практиканта, завірену печаткою. 4. Щоденник проходження практики. 5. Звіт про переддипломну практику.

Здобувачі повинні виконувати діючі на підприємстві (в установі, організації чи органі) правила внутрішнього трудового розпорядку та охорони праці.

У разі грубих порушень цих правил, проходження здобувачем практики може бути припинено. Остаточне рішення приймає керівник практики від ЗВО, а у разі його тривалої відсутності керівник практики від бази практики.

У разі порушення студентом-практикантом ОПП «Транспортні технології» програми і порядку проходження практики, керівник від кафедри повідомляє завідуючого кафедри «Бізнес-логістики та транспортних технологій» та керівника від бази практики.

В останні дні практики керівник від виробництва перевіряє щоденник, звіт, у разі необхідності, надає свої зауваження, складає на кожного здобувача коротку характеристику, відмічає в ній виконання програми практики, відношення до роботи, трудову дисципліну, ступінь оволодіння виробничими навичками, участь у науково-дослідній роботі. Звіт здобувача, характеристика на нього керівника практики від підприємства і щоденник засвідчуються керівником підприємства і печаткою.

Керівники практики від виробництва і університету узагальнюють підсумки проходження практики і розробляють заходи щодо її удосконалення.

Здобувач, який не виконав програму практики і отримав негативний відгук про роботу, чи незадовільну оцінку на захисті звіту про проходження практики – не допускається до комплексного державного іспиту за фахом.

З метою забезпечення єдиних критеріїв і об'єктивності оцінок перевага в оцінці результатів проходження практики належить представнику від ДУІТ. Оцінка має відображати ступінь підготовленості студента-практиканта до практичної роботи.

Відповідно до видів робіт, якими звітує здобувач про проходження практики з фаху формується загальний бал за проходження практики (див. таблицю 2).

Таблиця 2 – Критерії формування загального балу оцінки практики

Найменування роботи	Кількість балів
Щоденник (наявність та повнота заповнення)	До 20 балів
Звіт з практики (наявність та повнота висвітлених питань)	До 50 балів
Захист звіту з практики (повнота відповідей і володіння матеріалом)	До 30 балів

На основі набраних балів виставляється диференційована оцінка за проходження відповідного виду практики за шкалою поданою нижче (див. табл. 3).

Таблиця 3 - Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики